



Časopis s podobami za slovensko mladino.

S prilogo „Angeljček“

Štev. 7.

V Ljubljani, 1. julija 1903.

Leto XXXIII.

## V poletnem mraku.

Mrak trudno objema naravo,  
Trop zvezdic na nebu miglja,  
Pod njimi podé se obláčki,  
Po gajih pa vetrec pihlja.

V vinogradu čriček prepeva  
In grozdje pretrodo mehča —  
Radosten ga vincar posluša:  
Trgatev bo skoraj prišla.

Pod hribom pa kosci pojejo  
In vriskajo v mraku domu,  
Odpevajo nékod ženjice,  
Pa sova skovika „uhú“ . . .

Ah, res je prijetno sedeti  
Na klopi, ko širi se mrak,  
Ko duša bedeča že sanja  
In pokoj uživa sladak.

*Neralov.*



## Moja mladost.

V tenko haljico odeta,  
V kitah s pestrim cvetjem,  
Moja je mladost zbežala  
Pred poletjem.

In s seboj je vse pobrala,  
Radost, srečo, nade . . .  
Vse, kar zvala sem bogastvo  
Duše mlade.

S solznomračnim jaz očesom  
Sem za njo strmela,  
Ah, odtlej pa nisem bila  
Več vesela.

*Ljudmila Modičeva.*



## Pomladni mrazovi.

### VIII.

V cerkvi so zabučale v zadnjih, mogočnih glasovih orgle, a potem so naenkrat utihnile . . . Množica ljudi je zapuščala božji hram in šla proti domu v glasnih pogovorih.

Jernejček je stopal molče kraj Mornika. Njega niso mogle razvedriti vse lepe besede male Elice, ki se je trudila zaman, da bi ga spravila v dobro voljo. Tudi sam Mornik je bil danes nenavadno resen.

Ko so dospeli domov, je ravno pripravljala stara dekla kosilo; kajti poldne se je že bližalo. Rogerja ni bilo videti nikjer.

Pri kosilu je zavladala vendar boljša volja. Elica je molila naprej in lepo je bilo gledati malo deklico, kako pobožno je sklenila ročici in kako vdano je gledala proti nebu. —

Popoldne je šel Mornik v vas obiskat župana. Vrnil se je šele zvečer domov, kjer ga je čakalo veliko presenečenje. Ko je stopil v hišo, je vprašal po Jernejčku. A dekla mu je odgovorila, da ga ni videla že vse popoldne. Vprašal je Elico; a tudi ta ni vedela ničesar o njem.

Mornika je zaskrbelo . . . Kam je izginil deček? Saj ni bila njegova navada izostajati od hiše. — K prijateljem? Teh nima Jernejček . . . Ali vendar, kam je izginil? — Sklenil je počakati večera.

Solnce je bilo že davno zašlo in mrak je legal na zemljo — a Jernejčka ni bilo od nikoder. — Mornik je bil vedno v večjih skrbeh . . . Kaj, ko bi bil deček kam zašel, ali se pa celo kje ponesrečil? Ta misel mu ni dala miru in napotil se je v vas pozvedovat po Jernejčku.

A nihče ni vedel ničesar o njem, in Mornik se je vrnil brez uspeha.

Noč je že krila gore in doline, ko je prišel Roger iz vasi. Ko ga je vprašal gospodar, je li videl kje Jernejčka, je skomizgnil z rameni in zamrmral:

„Bo že prišel, ko mu bo prav!“

Mornik ni mogel od skrbi dolgo zaspati; prosil je goreče Boga, naj obvaruje Jernejčka in ga pripelje zopet zdravega nazaj . . .

\* \* \*

Ob vznožju Korenskega prelaza, ki pelje čez divje in strme Karavanke, stoji zapuščena in raztrgana koč, v kateri je pred nekoliko leti še prebival star pastir. Ime mu je bilo Volbenk in pod tem imenom je bil znan daleč okrog, ne samo po Koroški, ampak tudi po gorenjski strani. Sicer ni občeval dosti z ljudmi, ker je ljubil samoto čez vse, vendar so govorili pogosto o njem kot o neki skrivnostni, čudapolni osebi. Dosti pripovedk je še zdaj razširjenih med ljudstvom o tem možu.

Tej koči se je približeval deček bledih lic. Solnce se je ravno skrilo za visoke gore in mrak se je bližal z lahnimi stopinjami, da zakrije trudno zemljo v svoj neprezirni prt.

Stari Volbenk je ravno stopil na prag, da bi pogledal, kakšno bo jutri vreme. Toda komaj se je ozrl na jug, je že zapazil dečka, ki je prihajal s trudnimi koraki proti njegovi koči.

Začudil se je ... kaj hoče ta tuji otrok od njega? — Stopil mu je nekoliko naproti — in deček ga je pozdravil s trudnim glasom: „Dober večer!“

„Bog daj!“ je odzdravil Volbenk prijazno. „Kaj pa bo dobrega?“

„Oh, prosim vas, ali imate prostora v svoji hiši ... samo kotiček, da se malo odpočijem“, je prosil neznani deček tako gorko, da se je zasmilil Volbenku.

„No, no — le bodi brez skrbi“, ga je tolažil, „v moji revni koči je vedno dosti prostora za dobre in poštene ljudi.“

Nato je odpeljal neznanca v malo izbico, ki je bila še precej čedna. Deček se je zgrudil na klop in glava mu je padla na prsi.

Stari Volbenk ga je gledal sočutno. Bledi in shujšani obraz mu je pričal, da je deček trpel, veliko trpel. Njegova prašna in na več krajih raztrgana obleka je molčé govorila, da je njen lastnik taval dolgo po gozdovih med trnjem, da je dolgo požiral suhi prah vročih cest.

Mož je tiho odšel iz izbe in se kmalu vrnil s hlebcom kruha in sira. Ponudil je vse to dečku, ki je začel hlastno jesti.

Molče ga je gledal Volbenk. A ko se je deček nasitil, ga je jel izpraševati:

„Odkod pa prihajaš?“

„Iz Ložnice.“

„A, od tam! Kdaj pa si odšel od tam?“

„Včeraj opoldne.“

„Včeraj opoldne? — Ni mogoče, saj je od tu do Ložnice samo pet ur.“

„Da, včeraj opoldne ... toda prosim vas, povejte mi, ali drži ta cesta v Kranjsko goro?“

„Drži, drži! — Ali zakaj si hodil tako dolgo do sem?“

„Zgrešil sem bil pot ... Ko sem šel iz Ložnice, sem krenil po stranski poti, da bi se izognil Beljaka. Toda kmalu sem zašel v gozd in tam sem taval ves včerajšnji dan ... Noč je prišla, jaz pa sem moral spati pod drevesom in strah me je bilo, tako strah ... A danes zjutraj sem se napotil dalje, ne vedoč, kam grem. Jedel nisem že od včeraj ničesar in, da nisem naletel na vas, gotovo bi bil opešal ... Ah, moj Bog, moj Bog!“ ...

Deček je začel ihteti; šele po dolgem prigovarjanju se je posrečilo Volbenku, da ga je pomiril. V daljnem pogovoru mu je razodel deček, da je Jernejček Kosem iz Kranjske gore, da je pobegnil od svojega gospodarja, ker se mu je godilo pretrdo.

Jernejček je povedal dobremu možu vse po pravici in zdelo se mu je, da mu je postalo srce lahko kot že dolgo ne. A Volbenk je zmajeval z glavo in ga karal:

„Ne, ne — ni bilo lepo od tebe, da si pobegnil! Mar bi bil povedal mojstru vse — mož je gotovo v skrbeh zate.“

„Ah, ne“, je odgovoril Jernejček, „če bi bil to storil, bi me bil Roger gotovo ubil.“

Volbenk ni hotel več prigovarjati dečku, ker je uvidel, da bi bilo vse zaman. Šel je v kuhinjo in skuhal preprosto in revno večerjo, ki je pa Jernejčku tako teknila kot najbogatejša jed.

Po večerji je raztresel Volbenk nekaj slame po izbi — in Jernejček je padel do smrti utrujen nanjo.

Kmalu je zavladal mir po revni sobi — oba stanovalca je objel trd spanec . . .



## Iz raznih stanóv.\*)

(Speval Taras Vaziljev.)

### Čevljar.

Jaz sem čevljarski vajenec,  
Ubožen, nepoznan;  
Čevljarnica je ves moj svet,  
V nji bivam noč in dan.

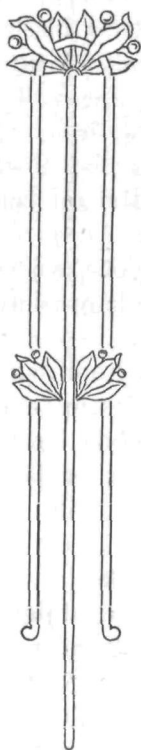
Tu pojem kakor ptica si,  
Tu brez skrbi živim  
In zbijam, likam sred kopit,  
Da trd zvečer zaspim.

Ko pa nedelja pride spet,  
Pod milo grem nebo,  
Za božji svet, za kras njegov  
Takrat odprem oko.

### Mizar.

Mizar od mladih nog sem že,  
Kot oče moj je bil;  
Zibelko, rakev naredim,  
Kot me je on učil.

Kadar gotova rakev je,  
Pa križ ji naredim,  
Ter mrtvemu sladak pokoj  
In večni mir želim.



Ko delam rakev, pa stoji  
Za mano smrt s kosó,  
Mi zre v obraz in šteje jih —  
Kedaj dovelj jih bo.

### Kovač.

Jaz sem pa sajasti kovač  
In ni stanu me sram;  
Umazan sem in pa ubog,  
Prav malo vem in znam.

Tovariš moj je stari meh,  
Ki ogenj piha mi,  
V železa klin pa kladivo  
Krepkó udriha mi.

Aj, eno prošnjo še imam  
Do Bóga večnega:  
Da bi ostal še zdrav, krepak  
Do dneva srečnega:

Ko bridke meče bom skoval  
Za čili mladi rod,  
Da ž njimi pot sovražnikom  
Pokaže: Hajd, odtod!

\*) Priobčujemo to zbirko pesmic v veseli nadi, da bo dobroporabna na mladinskih odrih (n. pr. ob šolskih izletih) in da bo vzbudila mnogo zabave, če nastopijo deklamatorji stanu primerno oblečeni. Morda se na to zbirko ozró tudi naša mladeniška društva.

## Tesar.

Še Jožef, Jezusov rednik,  
Je priden bil tesar;  
Je tesal Peter Véliki,  
Mogočni ruski car.

Nam sveti Jožef je patron,  
Varuje nas nezgod,  
In k njemu vselej molimo,  
Kadar gremó na pot.

Ko pa življenja zadnji dan  
Mi mine nad zemljó,  
O prosí, Jožef, Jezusa,  
Da vzame me v nebo!

## Pastir.

Gori pod gorskim slemenom,  
V mirnem okrilju planin,  
Je kočica moja iz dračja  
Brez mize, peči in brez lin.

Mirno krog kočice čreda  
Pase se leto in dan;  
A pesem se moja razlega  
Čez gorske čerí in ravan.

Kadar pa strela udarja,  
V kočó grem molit pastir,  
In Bog me varuje in lije  
Mi v dušo tolažbo in mir.

## Vojak.

Ponosno stopamo vojaki  
Po beli cesti sred poljá,  
Pokonci gremo in v koraki,  
Kot bil en mož bi truma vsa.

Pred nami svitel častnik jaše,  
V rokáh pa sabljico drži,  
Karkoli moštvu on ukaže,  
Storimo mi na en, dve, tri.

A kadar tromba se oglasi  
In kliče nas v sovažni boj:  
Tokrat je jok v najzadnji vasi,  
Premili dom, oj Bog s teboj!



## Krojač.

S „šivankarji“ krojače  
Ves svet nas psuje,  
Prav redko kdo spoštljivo  
Nas imenuje.

A vendar sem vojak bil,  
Zrl tri cesarje,  
Kraljic pa na stotine —  
Kaj nič to mar je?!

Naj kdo mi še kaj reče —  
Pa ga izkožim,  
Če ne, se pa k cesarju  
Na dvor pritožim.

## Ribič.

Zelena reka — ves moj svet,  
In čolnič — moja kočá,  
Za vaju naj mi žive dni  
Plamti ljubezen vroča.

Po reki mreže, trneke  
Že mnogo let nastavljam,  
In kadar lov bogata je,  
Boga za to proslavljam.

V čolničku sredi teh valov  
Življenje celo bivam,  
Gotovo enkrat vrh vodâ  
Še zadnji sèn zasnivam.

## Oglar.

Sredi šumečega gozda  
Kočica črna stoji,  
V nji pa oglar zadovoljno  
Samotno življenje živi.

Meni je gozd domovanje,  
Drevje edini zaklad,  
Dobra mi volja tovariš,  
Ki vsekdar tolaži me rad.

Oglje pod kôpami kuham,  
Molim, pošteno živim;  
Upam, da Bog me po smrti  
Ne vrže spet v ogenj in dim.

## Mešetar.

Od sile tehten je naš stan,  
Še bolj beseda naša;  
Kar mi rečemo, to velja,  
Vsak nas za svet povpraša.

Mi hvalimo in grajamo,  
Mi delamo dobičke;  
Ljudje imajo nas, mi nje  
Za tapce in osličke.

Ko malo več prislužimo —  
Tokrat pa kar po vinu . . .  
A nekaj pač obljubimo  
Svetniku Valentinu.

A včasih spet pozabimo,  
Prav kot na sol kofetar —  
Na sodnji dan pa reče Bog:  
„Mešetar je — mešetar!“

## Dijak.

S knjigami in zvezki v roki  
Šolo obiskujemo,  
V šoli pridno se učimo,  
Náloge zvršujemo.

Knjigo vsako znamo brati  
Kakor jagode sladké,  
V knjigah marsikaj dobimo,  
Kar drugodi se ne zvé.

Mnogo pridnemu učencu  
Stariši obetajo . . .  
Oj, lenobnemu pa tudi  
Korobače spletajo . . .

## Pevec.

Po svetu tujem brez domovja  
Potujem svoje žive dni;  
Ob potni palici — z vodnikom  
Grem skozi mesta in vasi.

In dobro ljudstvo milodarov  
Nasiplje v velo mi rokó;  
O da bi mogel dobrim dušam  
Pogledati vsaj kdaj v oko.



Zamrl mi žar je božje luči,  
In slep potujem težko pot . . .  
Zaklad edini so mi pesmi —  
Oj hvala zanje ti, Gospod!

## Mlatič.

Krepki mladi smo mlatiči,  
Srajco si zavihamo,  
Urno s težkimi cepiči  
Po snopéh udrihamo.

Nič ne dé, če káplja s čela,  
Če lasje so vznojeni,  
Roka ne boji se dela,  
Dlani sta ustrojeni.

Skozi lino vroče lice  
Lahen veter boža nam,  
Zunaj pa pojó nam ptice —  
Glavo klanja roža nam . . .

## Mesar.

Klobase, jetrca, meso —  
Najboljša to je paša,  
Zato pa zdaj tako cveté  
Obrt mesarska naša.

Po vseh vaseh se vozim jaz,  
Pokupim vso živino;  
Teleta, krave, vole vse,  
Prešiče in divjino.

Mesarski stan — ta je bogat  
In tehten je — na mesu;  
Da sem mesar, to vsakdo zna,  
To vidi na telesu.

A to se meni čudno zdi,  
Da vse se zdaj menjuje;  
Kar nekdanj kmet prodajal je,  
Pa zdaj nazaj kupuje.

Ej to ne bo, ej to ne bo,  
To ni navada prava:  
Ustvarjen lev je za mesó,  
Za druge je pa trava.

## Pek.

Pekovski sem pomočnik,  
Skoro cel gospod,  
Le da ljudstvo me priznati  
Noče še povsod.

Ko na zemljo pade noč,  
Spravim se pred peč,  
Gnetem, pečem prav do zore,  
A čez dan grem leč.

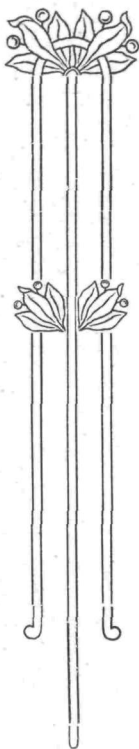
Kadar hočem, žemlje jem,  
Rogce, bige, preste :  
Da gospod sem, pasja dlaka,  
Mislim, da zdaj veste?

### Brusač.

Oj gospodinje dobre vé,  
Imate danes kaj za mé?  
Odkar me tukaj že ni bilo,  
Se mnogo je izpremenilo.

Izpremenili so se nôži,  
Da niso več nevarni koži.  
Kar iz omar jih prinesite,  
V popravo meni izročite.

In pa očetnjih britvic par  
In kake škarje; ... Za denar  
Ne bomo se prepirali,  
Drug družega odirali ...



Ej, malo moke, malo sala,  
Da duša se me bo držala —  
Saj vidite, da sem brusač,  
Ubog brusač prtenih hlač.

### Rešetar.

Z bremenom težkim obložen  
Rešetar grem po cesti,  
Po trgu, vasi, kakor je,  
O, včasih še po mestí.

Na hrbtu nosim svoj zaklad,  
Kot polž. ko v goro leze,  
A moj zaklad rešet in ret  
Je včasih težke peze.

Ko grem po cesti sred polja,  
Kjer klas se pripogiblje,  
Je tóvor moj kot bel zvonik,  
Ki se nad klasjem ziblje.

Pa v tem zvoniku ni zvonov,  
Vendár pa klasju pravi,  
Da bode s srpom kmalu smrt  
Po žitni šla dobravi ...

## Ali ga kaj poznaš?

I.



**R**aj reče kdo, kar hoče, rak je pa le čudna žival. Le poglej ga, kako že hodi, kakor nihče. Poglej ribo v vodi, ptico v zraku, vola na polju ali konja na cesti, vse se premika z glavo naprej. Rak pa ne, on se premiče z repom naprej, ali pa, če hočeš, nazaj.

Pa bi nič ne rekel, da ne zna. Toda zna tudi z glavo naprej (sam sem ga videl), pa noče, nalašč noče. Posebnež je.

Njemu je tudi vseedno, ako diha zrak ali vodo. Prav dobro mu dene, če čepi v temni luknji v vodi; ne reče pa tudi nič, ako počiva mirno v hladni zelenjavi.

Tam, kjer imajo živali kožo, ima rak kosti; kjer imajo živali kosti, ima rak samo meso. Kar zavit je v koščeno kožo, kakor oreh

v trdo lupino.

Kakor skriva oreh v svoji lupini sladko jedrce, tako ima tudi rak za trdo svojo skorjo belo, sladko meso.



Hribarjev Tinče je dobro poznal to lepo lastnost rakovo; ljubil je sladko belo meso, ljubil je pa tudi lepe bele denarce, ki so mu jih dali gospodje doma in v mestu, kadar se je oglasil pri njih s polno košaro lepih, velikih rakov.

Takisto na nizkem, prijetnem hribčku stoji Tinčetova hiša. Malo pod hišo se pa razprostira ravan polna sočne trave in pestrega cvetja. Posebno ljubko delajo to ravnico štirje potočki, ki se uprav ob Hribarjevem hribčku stakajo v večji potok, ki potem pokrepčan hiti po prekrasni dolinici v vijugasti črti, tje doli v naročje Pešati.

Ob teh in po teh vodicah je kraljeval Hribarjev Tinče. Natanko je poznal vse tolmine in njihovo globino; poznal vse škrlj v vodi, vse dupline in kotline v bregovih; vedel je, kje se živé vélike ribe, kje stanujejo samotarci raki. Dobro je vedel, kako visoko bo treba tu ali tam zavihati hlače, dobro znal, kdaj je treba iti iz struge in po travniku obiti vodno globino.

Pa kako naj bi mu ne bilo znano? Od petega leta dalje je brodil vedno po teh vodah.

Izprva je uravnaval vodo; narejal in prenarejal vodotoče; postavljaj in prestavljaj mline in stope; potem je začel preganjati tudi vodne prebivalce. Najljubši so mu bili raki. Žaba, čemu mu bo? Kvečjemu, da jo porabi rakom za vabo. Pa težko se ujame. Sedi tam na bregu v travi, še ne razločiš je ne in: šrtbunk! že je v vodi. In ribe: z roko je skoraj ni mogoče ujeti, prehitra je; če jo pa tudi že imaš v roki, opolzla je, naenkrat ti smukne izpod prstov. Da bi pa Tinče sedel pol ure na bregu in držal trnek v vodi in bi še nič ne bilo, no za tako delo je bil pa Tinče vseeno preveč nepočakan.

Rak pa rak! Ta pa počaka ali saj hitro ne odbeži. Ž njimi je imel Tinče največ veselja.

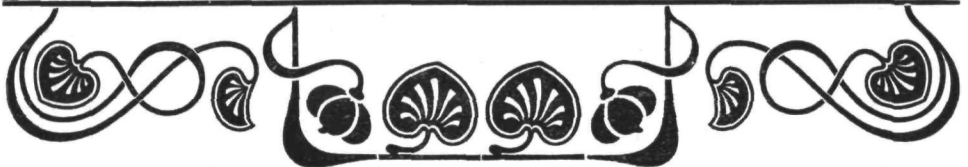
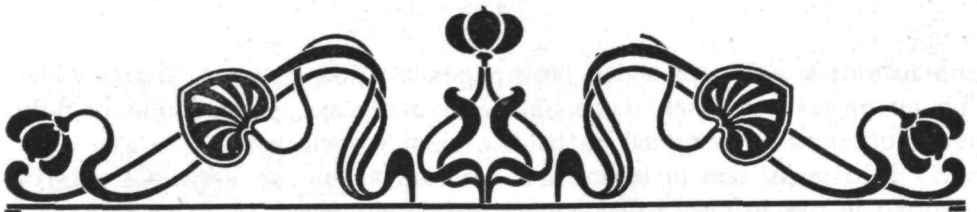
Dokler je bil še bolj majhen in bolj boječ, pobiral jih je kar v vodi, če je katerega naletel. Pozneje pa jim je položil v vodo žabo, držeč jo v precepu. Kar zadíšala jim je, in drug za drugim so se prikazali iz svojih lukenj. Tinče jih je kar pobiral in metal v košaro. Naposled se mu je zdelo pa še najprikladnejše, da jih je iskal kar po luknjah. Seveda je ob tem tudi spoznal, kako resničen je rek, da v vsaki luknji ni raka. Včasih je pa še kaj drugega našel notri.

## II.

Meseca avgusta je bilo. Veliko cerkveno slavje se je vršilo v mestnem samostanu. Dobro je vedel Tinče, da bodo v samostanu prav veseli, če jim prinese za ta dan rakov. Napravi se zato prejšnji dan na lov. Obrede vse štiri potočke. Imel je srečo. Mnogo prav lepih rakov, pravih velikanov je prinesel proti večeru domov.

Predeval jih je in prešteval tamkaj pred kletjo. Skrbno jih je hotel shraniti čez noč v hladni kleti. Enkrat jih je imel čez noč v vodi, in glej, — kdo bi si mislil — vsi so mu poginili. Zdaj pa hoče drugače. Kopriv





bo nabral; v veliko pletenico jim bo postlal; pod vodotoč, ki teče v kleti, jih bo postavil za časek, da se ohladé in okrepečajo, potem bodo pa dobri čez noč; jutri navsezgodaj pa hajdi ž njimi v samostan.

Kdo je pri tem in takem delu prvi zraven, no, to veste. Če ni otrók, gotovo je pes in mačka. Tudi tukaj ni bilo drugače.

No, pinče, ali si prišel? Le bližej, bližej! Ali ga poznaš? In Tinče dvigne malo kuže pod pazduho, tje pod nos pa mu pomoli velikega škarjevca. Ta mu je kazal zobe in lajal na to čudno zver. Seveda ni to vse skupaj nič pomagalo: rak se ni prav nič zmenil za vso pinčetovo jezo.

„Kaj je neki to, da se nič ne boji?“ si misli pinče, — seveda poduhati je treba.

Toda ojoj! Tista čudna stvar ga je prijela za mehki nosek in stisnila... Kaj je vse počel! Renčal, cvilil, otresal, umikal se Tinčetu tje nazaj izpod pazduhe; vendar rak je držal kakor kovač s kleščami.

Še le Tinče ga je rešil iz mučnega položaja. Vtaknil je med rakove škarje svoj palec in pinčeta oprostil hudega nasprotnika. Za to uslugo je pa nagajal še dlje časa pinčetu z rakom ter mu ga molil pred nos. Revče je renčalo in se repenčilo in trepetalo; v dotiko pa njegov nosek vendar ni več prišel z rakovimi škarjami.

Muc je tudi gledal ves ta boj prav od blizu. Parkrat se je spel po Tinčetovih hlačah, da bi prišel do raka. Mislil si je: ti pinče, ti nisi za nič; jaz bi že pokazal tej čudni rogovili, po čem je mast.

Tinče je uganil muceve misli. V hipu izpusti ščene in se loti muca ter mu pomoli rakove škarje v brke.

Phè, phè! potiplje ga s taco. Nič se rak ne zmeni. Muč ga hoče zgrabiti z drobnimi zobčki, toda oh; pri tem ga zgrabijo škarje za ušesa, muc se ustraši in se spusti v tek. Niti opazil ni, kdaj je odletela ta čudna grdoba od njega.

S tem je bilo tudi konec psu in mački maloprijetne zabave.

Vse je spravil Tinče v red, samo nekaj ga je še skrbelo. Truden je bil, celo popoldne je brodil po vodi, ta pa človeka omami in oslabi. Bal se je, da bi drugo jutro ne zaspal in ne došel prepozno v mesto.

„Kar tukaj pred kletjo si bom postlal. Vsaj ne bom pozabil, kam imam iti.“

Nanosil si je slame in si uredil dobro posteljico. Zvečer, ko se je vlegel, je dolgo poslušal rake, kako so gomezeli notri v koprivah v jerbasu: tèk, tèk...

Zaspal je Tinče prav trdno. Spal je že dolgo in jel je sanjati. Zdelo se mu je, da je tam v kovačnici pri črnem Juriju, tam na Bregu. In Jurij mu pravi: „Ti Tinče, čak, čak, ti bom s kleščami odščipnil tvoj nos. Tinče se brani z roko, toda klešče ga primejo za roko. Zakriči in se zbudi — in res ga je držalo nekaj za roko. Še bolj se ustraši. Pogleda, bilo je že svetlo: rak je bil, ki mu je naredil tak strah!

Ponoči so se raki razšli na vse strani. Eden je zašel celo Tinčetu na obraz, drugi so si pa drugje iskali zavetja.

Tinče vstane, prime za obleke, težke so se mu zdele hlače, obuže jih pošlata v žepe . . .

Kakor bi bil prijel za kačo, tako hitro izmakne roki. Kaj je bilo? Nekaj mrzlega. Še enkrat počasi seže v žep in iz vsakega izvleče po enega raka.

Obuje si čevelj: zopet ga spreleti zona; tako ostro, tako nekaj mrzlega je bilo notri. Sezuje napolobuti čevelj, obrne ga navzdol in potrka in strese — rak se izvali iznjega.

Pobere jih spet, kar mu jih ni ušlo, in zaveže v košaro. Skoro malo jezen jih je tresel v mesto. No, pa prodal jih je dobro in zadovoljen se je vračal domov.

Po južini je pa pripovedoval družini, kako se mu je godilo z raki.

Kako so se mu smejali in privoščili strah! Mati so pa še dostavili: „Prav ti je, boš pa še trpinčil z raki ubogega psička in mačko! Sam se bi reci: Ali ga poznaš?“

*Ferdinand Gregôrec.*



## Klemenovega Šimna zajček.

(Povest. Spisal Juraj Pangrac.)

(Dalje.)

### IV. Zajček uide.

Kako dobro se je godilo zajčku, dokler mu ni obesil Šimen zvončka za vrat! Veselo je skakal in se spenjal po kurniku. Veselo je prisedal k travi, detelji, h korenčku, oj k sladkemu korenčku ter ga glodal in drobil, zadovoljno kimajoč z dolgimi uhlji, zadovoljno teptajoč s šapicami, zadovoljno zroč predse in v korenček, kakor bi hotel reči: „He-hej, tukaj je dobro biti!“

Veselo je torej živel zajček dotlej. Nič ni poznal strahu in tiste plašljivosti, ki je lastna vsemu zajčjemu rodu. Privadil se je Lisi, ki je tako rada mukala v hlevu. Samo odskočil je še, družega nič, kadar je zopet nenadoma zamukala. Privadil se je telička, ki je podrl tam v kotu zapah, priskakal h kurniku, ga ovohaval, lizal, grizel, nato pa, glasno mukajoč, poskočil prav norčavo kvišku ter stekel h kravi. Privadil se je petelinu, ki je prikorakal, če so bile duri odprte, z vso svojo družbo v hlev, poletel na rob jasli, ali pa — o groza! — nad zajčka na kurnik, ter zavihtel mogočno peruti pa glasno zakukurikal svoj kikiriki! — da je zajček preplašeno odskočil in butal v ta, v oni kot . . . A tudi petelinu so se privadili zajčevi vznemirljivi možgani, da se slednjich še zganil ni, kadar se je drl petelin nad njegovo glavo. — Privadil se je otrokom, tem porednim vaškim paglavcem, ki so venomer stegavali roke v kurnik, ga vlekli — uh! — za dolga uhlja, ga bezali — pa mu tudi prinašali korenčka, trave . . . Da, privadil se jim

je takó, da se mu je celo tožilo, če so ga le predolgo puščali samega. Uhlje je vselej nastavljal in prisluškal, kadar je zaslišal človeka govoriti pred hlevom, ugibajoč, bo li to glas onih, ki prihajajo k njemu... In če so se odprle duri, in je završala v hlev tolpa vaških nagajivcev, katerim so žarele oči veselja, da zopet vidijo dolgouhlježa, je tudi zajček-jetnik poskočil, se spel na kurnik in od veselja zaprskal, kakor da hoče s tem zaklicati svojim „prijateljčkom“: „Dobro došli! Dobro došli! Juhej, juhej!“ In — hop — hop! je zopet poskočil veselja. — Kadar so se pa odprle duri, in „prijateljčkov“ ni bilo, je zajček žalostno počenil tja v kot, povesil glavo ter popraskal s prednjo tačico po tleh, češ: Ni jih, ni jih, mojih prijateljčkov!...

Vsemu se je toraj že privadil zajček, dobro se mu je godilo v kurniku, zadovoljen je bil, zadovoljen, dà, srečen. — Vse te sreče ga je pa oropal lastni njegov gospodar — Klemenov Šimen sam, ko mu je obesil tisto nedeljo zvonec za vrat. — — —

Ko je začutil zajec zvonec za vratom, ga je nekaj čudno izpreletelo. To zvončkljanje, to nedolžno zvončkljanje ga je pripravilo v velik, grozen strah. Naenkrat je postal ves drugačen. Vzbudila se mu je ona velika plašljivost, ki je lastna vsemu zajčjemu rodu. Dotlej te plašljivosti ni poznal. Celo iz roke je jedel. Toda sedaj, kakor da se je prerodil, spoznal je naenkrat, čemu so zajcu hitre noge, čemu ti dolgi uhlji. Oh, Bog! Spalo je dotlej v zajcu to spoznanje, a ta zvonec, ta nesrečni zvonec ga je vzdramil, prebudil... In Klemenovega Šimna zajec je prišel do spoznanja, do bridkega spoznanja...

Odkar je imel zajček zvonec za vratom, je vedno žalostno čepel v kotu. Gobček je zakrival s šapicama, uhlja je pobešal, tiščal k tlom, da bi ne slišal zvončkljanja, pa ga je vendarle čul...

\* \* \*

Nekoč je čepel zajček zopet v kotu in pobešal glavo, menda je dremal. — Duri v hlev so bile odprte. Pa mu zleti krvoželjna muha na uhelj, hoteč se zariti vánj in popiti pol kapljice zajčje krvi. — Zajček se vzdrami ter migne z glavo, da bi odgnal nadležnico, pa — o groza! — Na uho mu počí zopet tisto nesrečno zvončkljanje, ki ga je že vsega zmešalo...

Zajček se strese. Blazno poskoči kvišku, in čimbolj je zvončkljal zvonec, tem strastneje je butal on ob strop, ob stene svoje kletke. Kurnik se je zibal, vratca so se mu odpirala... In ko je za malo časa potem stopil Šimen v hlev, zajčka ni bilo več. — — —

### V. Kje je moj zajček?

Šimnu je zaprlo sapo. Tôpo je zrl v prazni kurnik, ki je ležal precucnjen sredi hleva. Zaznati ni mogel, ni hotel, kar se je zgodilo.

„Kaj, ali jaz tako slabo vidim, da ne zagledam zajčka?“ je šepetal polglasno predse, težko sopeč in glas se mu je tresel. Postavil je kurnik na prejšnje mesto in zopet tîpo, brez misli gledal nekaj trenutkov vanj, kakor da mu bodo zdajzdej padle mreže z oči, in bo spregledal in zagledal, zagledal — ah! — zajčka v kurniku. Toda, dasi je stal kurnik zopet na pravem mestu, zajčka le niso zagledale Šimnove temne oči . . . Preišče vse kote v hlevu, zajčka le ni. Postoji in posluša, morda ga kje zasliši njegovo uho, morda zajček vendar-le odkod priskače. — Nič! . . . Še enkrat prevrne kurnik, preišče vse kote v hlevu, premeče in razbrka nastiljo — nič! Zajčka ni! . . . Steče vun, morda se pase na trati za hišo, morda se je celo skrtil ta porednež uhljati in čepi kje na kakem skritelem prostorčku? — Nič, tudi zunaj ga ni bilo! — Steče na vas, morda so mu ga odnesli vaški otroci, oh ti nagajivi vaški otroci, in se zdaj igrajo ž njim, nudeč mu detelje, korenčka, kruha . . . „Kje je moj zajček, kje je moj zajček?“ po-prašuje žalostno Šimen na vasi. —

Otroci se prestrašeno spogledajo. „Kje je naš zajček, kje je naš zajček?“ ponavljajo vsi iz sebe, a pravega odgovora ni vedel nihče.

— „V hlevu bo, v hlevu!“ —

„V hlevu ga ni!“

— „V kurniku, v kurniku!“ —

„V kurniku ga tudi ni!“

— „V kurniku ga tudi ni!“ ponovijo žalostno otroci, majajoč z glavami, sklepaajoč roke.

„Dajte mi nazaj, dajte mi nazaj, mojega zajčka!“ zaihti zdajci Šimen. — „Dajte mu nazaj, dajte mu nazaj, našega zajčka!“ zaihté tudi otroci in gredó vsi potrti z obupanim Šimnom doli po vasi, kličoč proseče: „Dajte mu nazaj, dajte mu nazaj, našega zajčka!“ — A zajčka ni bilo; le tužno so odmevali njih žalostni klici, njih obupne prošnje, in zadevali ob njih srca . . .

„Daj mi nazaj, daj mi nazaj, ti Groga kovačev, mojega zajčka!“ je zaprosil Šimen pred kovačevo hišo. „Daj mu nazaj, daj mu nazaj, ti Groga kovačev, našega zajčka!“ so proseče ponovili otroci. Groga kovačev pa se jim je posmejal: „Vi ste ga imeli, vi ste ga izgubili, vi ga iščite, hi-hi-hi-hi! — Kovačevega Grogo ste vun vrgli, zdaj pa imate, hi-hi-hi-hi!“

Šimna pretrese ta pikri zasmeh. „Groga ima zajčka!“ mu je nekaj reklo in mu pretreslo mozeg in kosti. „Kdo ima zajčka?“ praša skoro jokaje in gleda v Grogo, kakor da bi hotel reči: „Daj mi nazaj, daj mi nazaj, ti Groga kovačev, mojega zajčka!“ . . .

„Kdo ima zajčka?“ — „Nas nobeden ne!“ odgovoré otroci in pogledajo Grogo. Ta je molčal in se jim posmehoval. „Groga, ti ga imaš!“ zavpijejo. Njih pogledi pa so klicali glasno, proseče: „Groga, daj nam nazaj zajčka! Groga, daj nam nazaj zajčka!“

Šimen stopi pred Grogo in reče: „Groga, ti si ga odnesel, Groga, ti ga imaš! — Daj mi nazaj, daj mi nazaj mojega zajčka!“



Groga je zaškrtal z zobmi, stisnil pesti in poskočil. „Jaz vam bom že pokazal!“ je zavpil divje in butnil v Šimna, da se je prevrnil vznak, kakor je bil dolg in širok, v mehko travo. — Tedaj se je pa pokazal na pragu stari kovač. Srdito so gledale njegove oči. „Groga!“ je zavpil razjarjeno in vzdignil težko roko.

Groga se je, zaslišavši očetov glas, umiril namah. Kakor jagnje je stopil pred očeta: „Oče, le kaznujte me“, je rekel, „pa onega-le Klemenovega Šimna tudi“, je rekel. „Lejte, to človeče mi gre reči“, je rekel, „da imam jaz njegovega zajca!“

Stari kovač pogleda nekam žalostno predse. Groggi migne v kovačnico, sam pa gre k Šimnu, ga prime za lase in reče: „Glej moje roke, ti Šimen Klemenov, glej jih, ki si kruha sit in neveš, kaj se pravi lakoto trpeti. Glej jih, trde so in žuljave in od oglja in železa ožgane! Glej, te roke, ki delajo neumorno, silno, kakor da bi strupene gade pobijale, — in vendar ne zaslužijo, da bi dejal, siti bomo! Nak, ne zaslužijo! Ali vendar — poštene so, Šimen, poštene, kakor zlata tehtnica. In tak je tudi naš Groga in mora biti tak; razumeš ti, Šimen Klemenov, ki si kruha sit, kakor ni naš Groga?“

Tako je govoril stari, resni in nekam žalostni kovač ter zlasal Šimna, da je cvilil in javkal, nato pa rekel, tako je rekel: „Oh, boter kovačev, le dajte me, le dajte me! Samo zajčka mi naj dá nazaj Groga, samo zajčka mi naj dá nazaj!“ In vsi otroci so zdajci zavpili: „Oh, boter kovačev, dajte, recite, naj nam dá Groga zajčka nazaj, naj ga nam nazaj dá!“

„G-hm, g-hm!“ je zakašljaj takrat stari kovač, izpustil Šimna iz trdih rok, ter se ozrl po otrocih, ki so venomer vpili proseče: „Oh, boter kovačev, dajte nam zajčka nazaj, dajte nam zajčka nazaj!“ „G-hm!“ je zakašljaj, se popraskal za ušesi, pa rekel resno: „Vi vsi, ki ste tukaj, pojdite domov in iščite zajčka; in kadar ga najdete, pridite, pritecite mi povedat. Tudi jaz bom iskal zajčka. Gorje, če ga najdem na domu starega kovača! Jezo svojega očeta bo izkusil Groga! Moje stare noge pa so bodo podvzicale h Klemenovim, in imeli boste zopet zajčka. Zdaj pa le pojdite, zdaj pa le pojdite in iščite zajčka!“

Po teh besedah je zopet zakašljaj stari kovač in se popraskal za ušesi, nepremično zroč predse. Težke misli so mu rojile po glavi. Otroci so se pa razkropili po vasi, da bi našli zajčka. Pa zajčka niso našli, in ni ga jim prinesel stari kovač. „Zajčka ni!“ je zavjavkal žalostno Šimen. „Zajčka ni!“ so zavjavkali za njim žalostno otroci . . .

\* \* \*

Klemenovega Šimna zajček se je v drznih skokih podil v tem času preko njiv, travnikov . . . Ni se utegnil čuditi, da je postal zanj svet nenkrat tako velik. Neznosno zvončevo zvončkljanje ga je nalik hudobnemu duhu drvilo dalje, dalje . . .

## VI. Strah.

Od gošče za brdom naprej se je razprostiral velik bukov les, last Zabukovčanov, kmetov iz sosednje vasi. Tam je še vedno kuhal kope slepi Jurij — na desno oko namreč ni videl, zato ga je staro in mlado klicalo za slepega Jurija. Ta Jurij je torej kuhal kope, eden Zabukovčanov mu je pomagal; pravzaprav ta ni imel družega opravka, kakor da je nosil iz vasi turšično moko in zabelo oglarju, narejal pred njegovo bajto ogenj in cmaril polento, ki je šla že od mladih let Juriju najbolj v slast, ostali čas je pa porabil po svoje.

Tistikrat so poslali oglarju za pomoč Dondarjevega Jaka, ki je itak najrajši stikal po šumah, iskajoč, kakor je sam pravil, srobotja, gob in čmrļjev v mahovju. Čuditi se je, da se ni bal gozdne samote ta Dondarjev Jaka; kajti bil je sila plašljiv in lahkoveren.

Tisto jutro, ko je izginil Klemenovemu Šimnu zajček iz hleva, je ravno nesel Jaka pet bokalov moke in dva stara funta slanine k oglenici. Ob tisti debeli bukvi, odkoder se zagledajo kope in oglarjeva bajta, postoji in zavpije: „Ho — hop! —“

„Jô — jô!“ se mu oglasi od bajte oglar. In vedela sta oba: oglar, da prihaja Jaka, in Jaka, da je ondi že slepi Jurij.

Zdajci zašumi nekaj v gozdu. Hkrati počí neko čudno zvončkļanje Jurijevemu pomočniku na uho.

Jaka se zazre. Groza, kaj zagledajo njegove oči! . . . Kakor bi samega peklenščka videl, se strese po vsem životu, noge se mu zašibé, in prebledí kakor zid. „Jet, jet, jet!“ zavpije ves preplašen, družega ne more. Zatisne oči, se prekriža, nato pa zbeži doli k oglarjevi koči. Ni se menil za vejevje, ki ga je opletalo po obrazu, in mu jemalo klobuk in moko in slanino; ni čutil ostrega trnja, ki mu je trgalo obleko raz telo ter ga neusmiljeno zbadalo do krvi; le bežal je, bežal, kakor da bi ga veter nesel, in se prekrižaval in stokal in molil vsevprek. Pred kočó pa pade kar zviška na tla, kričeč, kolikor je še mogel: „Jurij, pomagaj, Jurij, pomagaj!“

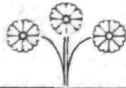
Jurij je vzel ogorek ter si prižgal tobak. „Ima pa spet svoje muhe ta nepridiprav Dondarjev“, je menil ter stopil k Jaki. Ko pa vidi ležati fanta na tleh brez klobuka, moke . . . in vsega razpraskanega, se mu skoro zasmili.

„Kaj pa je bilo, kaj, Jaka?“ vpraša. Ali Jaka je le kobacal pred bajto in vpil hripavo: „Jurij, pomagaj! Jurij, pomagaj!“ — družega ni spravil iz ust. — „Aha!“ je rekel tedaj slepi Jurij, „druge si hotel nagnati, so te pa, so pa drugi tebe!“ Nato ga vzdigne in potisne na štor.

(Konec prihodnjič.)







**Listje in cvetje.**

**Iz zaklada naših pregovorov.**

**37. Goste službe redke suknje.**

Goste službe se smejo imenovati v tem smislu, da si človek prebira gospodarja ter ostaja pri istem opravilu, n. pr., posli, ki so le malo časa pri isti hiši, ali pa, da si premenjava službo samo ter se loti zdaj tega, zdaj drugega poklica, n. pr., raznovrstnega rokodelstva, ali (če hoče biti učenjak) raznih strok, nekaj časa je modroslovec, potem se prične učiti zdravilstva, katero pa zopet kmalu popusti in se oklene pravdnštva itd.

Redke suknje si pa tudi lahko mislimo v dvojnem pomenu: ali v tem, da so hudo ponošene in se vidi blago nekakšno redkejšo, ali pa da so redkokrat nove. Ako si pa kdo ne more napravljati niti potrebne obleke, se pač ne more prištevati imovitejšim ljudem. Torej pomeni pregovor: Najboljši posli, ki si res morejo kaj prištediti, so oni, ki ostanejo dolgo časa ali pa še celo vse življenje pri isti hiši. Isto velja o vrlih rokodelskih pomočnikih, ki leta in leta delajo pri istem mojstru.

Ker nas pa pregovori učijo splošnih resnic, smemo pač trditi kar o vseh stanovilih sploh, da si more blagostanje pridobiti le oni, ki se po modrem prevdarku odloči za eno stroko in potem možato vztraja. Večkratno prebiranje je gotovo na škodo, večkrat pa celo v pogin. Volite v stanu je torej pretehtna reč, ki naj jo mladi človek čestokrat resno preišlja, pa tudi pridno prosí Boga razsvetljenja in pri izkušanih možeh modrega sveta.

**38. Kdor je vseh del mojster, je vseh rev gospodar.**

Ta pregovor je podoben poprejšnjemu, vendar ne poudarja tolikanj premenjanja službe in opravil, marveč hkrati o nakopičenju raznovrstnih opravil.

Obrača se najprej na rokodelstvo in obrtništvo. Dokaj se mora truditi, kdor se hoče dobro priučiti le enega rokodelstva ali ene obrti, zlasti v sedanjem času, ko so zahteve večje nego v prejšnjih časih. Ni torej možno, da bi se kdo temeljito priučil več ali celo vseh rokodelstev in obrtnih strok. Tudi ima posameznik le za nekatera opravila spretnost in veselje. Saj bi jih tudi ne mogel več obenem koristno izvrševati, ker vsaka zahteva mnogo dragih naprav, potlej pa tudi dovolj truda in skrbi.

Še težavnejše je v višjih in učenih krogih. Razne vede so tako napredovale in narasle, da se more tudi dobro nadarjen mladenič le v eni sami vsestransko in temeljito izobraziti. Modro torej ravna oni, kateri si izkuša pridobiti neko vsestransko oliko ter se vsaj po nekoliko seznaniti z raznovrstnimi vedami; a temeljito naj se oprime le ene stroke, katero mu posebej naklada izvoljeni stan. Zato, pravijo, da so jezuitje tako izvrstni v svojem delovanju, ker se posamezni člani posebej temeljito izvežbajo v oni stroki, za katero imajo posebno veselje in zmožnost. Tudi tukaj velja, kar sem poprej omenil o izvolitvi stanu.

**Zastavica.**

(Priobčil Cid. Em. Nafr.)

- Z „m“ si vsakdo me želi,
- Z „s“ se iz mleka naredi,
- Z „v“ žejo potniku gasi,
- S „p“ vabim te na svatski ples,
- S „t“ kažem vedno sled koles,
- Z „ž“ sad pa gozdnih sem dreves.

2. Katera levica najlažje pobije človeka na tla?

3. Katero leto traja le en dan?  
(Rešitev in imena rešilcev prih.)

**Listnica uredništva.**

M. R.: Smo priredili; kozla tudi. — V. P. B.: Povesti o strahovih neradi priobčujemo; drugo sličico morda jeseni. — Raški: Še negodno. — Ljuban: Naznanite uredništvu svoje pravo ime, potem radi priobčimo, ker je nenavadno dobro opiljeno. — C. Nelej: Preveč mašil in primere so prisiljene. Morda kaj izberemo in očistimo. — Drugim pesnikom: Letošnje leto nam je velerodovitno na pesmih. Vsem srčna hvala in voljno potrpljenje!

**Šaljiva vprašanja.**

1. Kako je mogoče odšteti dvajset od dvajset, da ostane še 810?

„Vrtec“ izhaja 1. dne vsacega meseca in stoji s prilogo vred za vse leto 5 K 20 h, za pol leta 2 K 60 h — Uredništvo in upravnništvo sv. Petra cesta št. 76, v Ljubljani.